

محورهای پیشنهادی برای تدوین پیش‌نویس سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری

کمیسیون حقوقی و قضایی

وظایف مجلس و نمایندگان

مجلس شورای اسلامی رکن اصلی قوه مقننه در نظام جمهوری اسلامی ایران است که از نمایندگان منتخب مردم تشکیل شده و مصوبات آن در صورت تأیید شورای نگهبان برای اجرا به قوه مجریه و قوه قضائیه ابلاغ خواهد شد. در برخی مسائل بسیار مهم اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ممکن است اعمال قوه مقننه از راه همه‌پرسی و مراجعه مستقیم به آراء مردم صورت گیرد که درخواست این مراجعه به آراء عمومی نیز باید به تصویب دو سوم مجموع نمایندگان مجلس برسد. مجلس از سایر قوا مستقل است و به‌طور قانونی نباید هیچ اثرگذاری از بیرون بر تصمیمات مجلس وجود داشته باشد. مجلس شورای اسلامی مسئولیت وضع قانون، نظارت و ارزیابی قوه مجریه، تحقیق و تفحص، رسیدگی به شکایات از طرز کار قوای سه‌گانه و تفسیر قوانین عادی و... را برعهده دارد. نمایندگان مجلس شورای اسلامی نیز براساس مسئولیت نمایندگی در جلسات مجلس و کمیسیون‌های مربوطه شرکت می‌کنند و حق تذکر، سؤال و استیضاح دارند.

مقام معظم رهبری در خصوص وظایف مجلس شورای اسلامی و نمایندگان آن در بیاناتشان به نکات مهمی از جمله موارد ذیل اشاره فرموده‌اند:

وظایف مجلس

- وظایف اصلی مجلس و نمایندگان که در قانون اساسی مشخص شده است؛ یک نظارت بر امور دولت، دو تعیین وزرا و سه قانون‌گذاری (اهم وظایف است). (۱۳۷۵/۳/۲۹)

- وظایف اساسی و کلان مجلس که حتی از قانون‌گذاری هم مهم‌تر است، یکی حفظ آبروی این ملت و انقلاب است و دیگری حفظ الزاماتی که حضور در جامعه بین‌المللی را با سر برافراشته و شخصیت مقتدر ایجاب می‌کند.

- نقش حقیقی مجلس در اداره امور کشور و تأثیر عمیق و تعیین‌کننده آن در سرنوشت و جهت‌گیری‌های کشور. (۱۳۷۱/۳/۷)

- مجلس در همه حال باید منادی شعارهای اصولی انقلاب و پاسدار خط ترسیم شده حضرت امام باشد.

- مجلس پدیدآورنده نرم‌افزار اصلی حرکت کشور است؛ باید لحظه‌ای از این تکلیف غفلت نرزد. (۱۳۸۷/۳/۷)

وظایف نمایندگان

- حفظ عزت و عظمت مجلس؛
- حفظ فضای وحدت و همدلی در مجلس؛
- ساده‌زیستی و پرهیز از اسراف و هدر دادن وقت؛
- ترجیح مصالح کلی کشور بر مصالح حوزه‌های انتخابی؛
- پیوند با مردم؛
- آرمان‌گرایی همراه با واقع‌بینی.

۱- ارزیابی ضرورت‌ها و تأثیرات قوانین

ارزیابی ضرورت‌ها و تأثیرات قوانین از یک‌سو یکی از عناصر مهم جامعه‌شناسی قانون‌گذاری و از سوی دیگر، بخش مهمی از روش‌شناسی تقنینی را تشکیل می‌دهد و برخلاف تهیه پیش‌نویس قانون، ارزیابی تقنینی بیشتر مربوط به محتوای قانون است تا ابعاد شکلی آن و به طور مشخص به رابطه میان محتوای هنجاری قانون و پیامدهای آن در واقعیت اجتماعی می‌پردازد. ارزیابی ضرورت‌ها و تأثیرات قوانین، خواه معطوف به آینده و خواه گذشته باشد، یکی از عناصر اساسی رویکرد روش‌شناختی و عقلانی به قانون‌گذاری به شمار می‌رود. این رویکرد روش‌شناختی در اساس مبتنی بر دیدگاه ابزار انگارانه به قانون است. ارزیابی تلاش می‌کند کیفیت ماهوی قانون را به عنوان ابزاری برای حرکت به سوی پیشرفت و عدالت ارتقا بخشد. تشخیص نیازهای واقعی جامعه و تحلیل عادلانه آن از مهم‌ترین اصول قانون‌گذاری است و بدون توجه به آینده‌نگری نمی‌توان نیاز واقعی اجتماع را دریافت و وضع موجود را به وضع مطلوب رساند.

مقام معظم رهبری در بیاناتشان بر این موضوع تأکید بسیار فرموده‌اند، از جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- نمایندگان باید با توده‌های مردم در ارتباط باشند و نیازهای به حق آنان را بشناسند و در مصوبات مجلس رعایت کنند. (۱۳۷۱/۳/۷)

- شناخت فوریت‌ها و اولویت‌ها هنر بزرگ مجلس شورای اسلامی است. مشکلات عمومی‌تر، محسوس‌تر و مرارت بارتر را باید جست و به رفع آن‌ها همت گماشت. (۱۳۷۶/۳/۶)

- اصل دانستن رفع فقر و محرومیت طبقات مستضعف در تمام مصوبات. (۱۳۷۱/۳/۷)

- پرهیز از نیازهای موهوم و ساخته تبلیغات بیگانه و پیگیری نیازهای حقیقی مردم که عدالت اجتماعی و پیشرفت را محقق می‌سازد. (۱۳۸۳/۳/۶)

- برقراری و استحکام رابطه با توده مردم محروم موجب می‌شود که یک نیازهای حقیقی مردم را به نمایندگان نشان خواهد داد و اهمیت رعایت بیت‌المال و حذف هزینه‌های غیرلازم را آشکار خواهد نمود. (۱۳۷۵/۳/۱۱)

- هر قانونی بگذرانید (ولو یک قانون اقتصادی)، اثر مستقیم یا غیرمستقیم فرهنگی و اخلاقی و تربیتی بر مردم دارد... تأثیر متقابل حقوق و اخلاق، ملازمات مسائل حقوقی و اخلاقی مسائل مهمی است. (۱۳۸۸/۴/۳)

۲- سلسله مراتب هنجارهای حقوقی و ویژگی هریک از آنها

۳- جایگاه قوانین برنامه‌های توسعه و بودجه در نظام حقوقی

قوانین و مقررات کشور، به ترتیب میزان اقتدار و اهمیت خود به سه طبقه تقسیم می‌شود: قانون اساسی، قانون عادی و احکام و دستورهای مقامات اجرایی که بیشتر مصوبه دولت هستند. تفاوت میزان قدرت و اعتبار قوانین و مقررات معطوف به پیروی هریک از طبقه بالاتر است. به عبارت دیگر، مصوبه مجلس شورای اسلامی نمی‌تواند مغایر قانون اساسی باشد و همین طور مصوبه دولت نمی‌تواند با قانون عادی مغایرت داشته باشد. ویژگی‌های هریک از این سه طبقه قوانین و مقررات با یکدیگر تفاوت دارند و بیان دقیق و جامع سلسله مراتب بین آنها و خصوصیات هریک موجب می‌شود که مرزهای بین قوانین اساسی و عادی و مقررات روشن و شفاف شوند.

در این جا سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی ابلاغی نظام نیز در مرتبه‌ای فروتر از قانون اساسی و فراتر از قوانین عادی مطرح است که باید برای اعمال جهت‌گیری‌های کلی نظام در روند قانون‌گذاری که در قالب سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی نظام تبلور یافته است، در آئین‌نامه داخلی مجلس سازوکاری مناسب پیش‌بینی شود.

از طرف دیگر قوانین برنامه‌های توسعه قوانینی هستند که بر مبنای سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه تهیه می‌شوند و از نظر طبقه‌بندی بالاتر از قوانین عادی هستند و برای اصلاح آنها نیاز به رأی دوسوم نمایندگان مجلس وجود دارد؛ همچنین قوانین بودجه سالیانه که یک برش یک‌ساله از قوانین توسعه پنج ساله هستند و به سبب این که توسط دولت تهیه و به مجلس تقدیم می‌شود و مجلس نمی‌تواند با

ارائه طرح آن را اصلاح کند، وضعیت ویژه‌ای نسبت به قوانین عادی دارد. یک نکته مهم این است که مجلس تا چه اندازه می‌تواند لایحه بودجه ارائه شده توسط دولت را اصلاح کند. با توجه به اینکه دولت برنامه مالی خود را با توجه به توانایی اجرایی خود در لایحه بودجه تنظیم می‌کند و از سوی دیگر مجلس نیز محدودیتی در اصلاح لوایح دولت ندارد.

- مقام معظم رهبری با تأکید بر این‌که هنر قانون‌نویسی و قانون‌گذاری از برترین‌های نمایندگی است، ویژگی‌های قانون را در موارد ذیل مشخص می‌فرماید:

- کارآمد و روان و شفاف باشد.
- روزآمد، با این حال با نگاه بلندمدت باشد.
- دارای گستره‌ای هرچه پهناورتر باشد.
- قابل ماندگاری باشد.
- معطوف به نیازهای مردم و منافع عمومی باشد.
- اولویت‌ها ترجیح یابد.
- تناقض و تکرار در قوانین ریشه‌کن شود.
- در تدوین قوانین از خرد جمعی و کارشناسی بیشترین بهره گرفته شود.
- نگرش جزئی، بخشی، شخصی و یا لجاجت‌آمیز در قانون‌گذاری زیان‌بار است. (۱۳۸۷/۳/۷)

- هم دولت هم مجلس هرکدام در قانون حدودی دارند، البته بعضی از این حدود و خطوط، خطوط بارز و شاخصی نیست که از عیوب قوانین ماست، باید ما این خطوط را مشخص کنیم. (۱۳۸۹/۳/۱۸)

- فرض بفرمایید دولت با توجه به امکاناتش، با توجه به موجودی کشور لایحه را تنظیم کرده، در مجلس تصرفاتی در آن لایحه می‌شود که به کلی یک چیز دیگر از آب در می‌آید. غالباً دولت از این جهت به ما گله می‌کند. (۱۳۸۹/۳/۱۸)

- در بررسی برنامه پنجم جوری عمل بشود که برنامه ماهیتاً متفاوت با آنچه که به صورت لایحه به مجلس داده شده از آب در نیاید؛ یعنی اصلاح و تکمیل بشود نه تبدیل بشود؛ این، همکاری دولت و مجلس را لازم دارد. هم دولت و هم مجلس در این زمینه نقش دارد. (۱۳۸۹/۳/۱۸)

- قانون، اگر منطبق بر نیازهای فوری و به روز و نیز نیازهای بلندمدت جامعه نباشد، مقبولیت نخواهد داشت و مثلاً توجه به سیاست‌های اصل «۴۴» قانون اساسی خودش یک شاخص است. با قبول سیاست‌های اصل «۴۴» اگر قانونی بگذرانیم که با این سیاست‌ها نخواند مردود است. عین همین مسئله در شکل کلان مربوط به اصل ارزش‌های انقلاب است. (۱۳۸۸/۴/۳)

۴- فرآیند قانون گذاری

توجه به مصالح ملی و اتکای طرح ها و لوایح به پژوهش های علمی و رویه های قضایی و همچنین بهره گیری از نظر کارشناسان متعهد حقوقی و اهل فن و متخصص در زمینه های مختلف، حین بررسی طرح ها و لوایح در کمیسیون های مجلس از مهم ترین الزامات حرکت به سوی فرآیند مطلوب قانون گذاری است.

رهبر معظم انقلاب در این خصوص نکاتی را به شرح ذیل متذکر شده اند:

- شکر نعمت نمایندگی به این است که نماینده همه توان و ظرفیت خود را در خدمت قرار دهد و حضور کامل در همه جلسات عام و خاص مجلس داشته باشد و سرگرم شدن به هر کاری که در این وظیفه خلل وارد آورد، ناروا و ناسپاسی است. (۱۳۸۷/۳/۷)

- اهمیت دادن به وقت مجلس و کمیسیون ها و اجتناب از غیبت های غیر موجه. (۱۳۷۱/۳/۷)

دقت و سنجیدگی و به کار گرفتن دانش و اطلاعات بیشتر در کار قانون گذاری، پیشرفت و گره گشایی در کار اجرا، ممکن تر خواهد شد.

- قانون گذاری صحیح و حکیمانه مستلزم آن است که نمایندگان علاوه بر حضور در جلسات عمومی و کمیسیون ها، ساعاتی را هم صرف مطالعه و تفکر و مشورت با کارشناسان کنند.

- از وجود کارشناسان امین در کمیسیون ها و بخش های مختلف استفاده ببرند. (۱۳۷۱/۳/۷)

- ارتباط با صاحب نظران محیط های علمی و عملی و بهره گیری از تجربه ها و اندیشه های ارزشمند آنان به غنای مجلس خواهد افزود.

- دقت و مطالعه بر روی لوایح و طرح هایی که تقدیم مجلس شده است.

- به جای قوانین کم عمق یا کم عمر و کم اثر یا غیر عملی، قوانین گره گشا، پرتأثیر، جامع و سنجیده فراهم شود.

۵- تفسیر قانون

در نظام حقوقی، اصل اولیه این است که قوانین باید شفاف و بدون ابهام تنظیم شوند ولی اگر در مواردی برای اجرای قوانین ابهامی پیش آید، همان مرجعی که قانون را وضع می کند، می تواند با شفاف سازی مصوبه خود در قالب تفسیر، مراد خود را بیان نماید. در بعضی از کشورها قواعد کلی را برای تفسیر با عنوان قانون تفسیر، وضع کرده اند تا از تفسیرهای متشتت جلوگیری نمایند. نکاتی در تفسیر قوانین مطرح است از جمله این که تفسیر نباید در بیان توسعه یا تضییق مصوبه باشد و گرنه قانون گذاری جدید است و نیز اثر مصوبه تفسیری از زمان تصویب تفسیر است یا به زمان تصویب مصوبه بر می گردد.

۶- قواعد تنقیح قوانین و اتخاذ رویکرد تدوین قوانین جامع و موضوعی

امروزه به دلیل وجود انبوهی از قوانین و تعدد آن در زمینه موضوعات واحد، پیراستن قوانین و مقررات از مواد زائد و منسوخ و دسترسی به قوانین و مقررات عاری از تعارض و مغایرت با سایر قوانین و مقررات، دل‌مشغولی بسیاری از دست‌اندرکاران به خصوص قضات، وکلا و مجریان است که پیوسته با قوانین مختلف سروکار دارند. تهیه‌کنندگان یک طرح یا یک لایحه قانونی اگر از داشته‌های قانونی در موضوعی خاص به روشنی آگاه نباشند، هرگز قادر نخواهند بود کاستی‌ها در آن موضوع را نزد خود آشکار کنند و برای آن تدبیر بیان‌دیشند؛ چرا که با انبوهی از قوانین و مقررات سروکار دارند که در ظاهر همگی لازم‌الاجرا هستند اما برخی نسخ شده یا توسعه یافته و یا محدود شده‌اند. برخی زمان اجرای آن‌ها به پایان رسیده و یا با برخی دیگر تعارض دارند. در این زمینه قانون‌گذار باید به قواعد تنقیح قوانین ملتزم باشد و همچنین از طریق اتخاذ رویکرد حرکت، به سمت قوانین جامع و موضوعی باشد.

از منظر شکلی، قوانین باید به گونه‌ای باشد که از یک منطق آشکار و روشن تبعیت کنند و قوانین و مقررات در ارتباط با هم در یک ساختار موضوعی قرار بگیرند. دسترسی به قوانین، سهل باشد و برای دسترسی آسان به قوانین از روش‌های جدید استفاده شود. قوانین باید حاوی بهترین روش برای ارتباط حاکمیت و مردم و عناصر حاکمیت با یکدیگر باشد. بنابراین لازم است ساختار موضوعی برای قوانین مرتبط تدوین شود و با کدگذاری مواد قانونی در یک قانون جامع، برای هر موضوع تجمیع شود.

۷- نظارت بر اجرای قوانین

۸- نظارت قانونی بر عملکرد قوه مجریه و سایر نهادها

همواره این مسئله یکی از روشن‌ترین مسائل در علم قانون‌گذاری بوده است که تصویب و انتشار قانون پایان وظیفه قانون‌گذاری نیست؛ درست همان‌گونه که زاییدن فرزند، پایان دوران مادری نیست. همان‌گونه که کودک پس از تولد تا مدت‌ها به مراقبت و مواظبت نیاز دارد تا پا بگیرد و بتواند به زندگی خود ادامه دهد، قانونی نیز که تصویب و منتشر می‌شود، احتیاج به مراقبت و مواظبت دارد تا بتواند مسیر خود را در جامعه پیدا کند و اثرگذار باشد. قانونی که نسبت به اجرا یا عدم اجرای آن هیچ‌گونه نظارتی صورت نمی‌گیرد، در واقع با عدم قانون برابر است و هیچ تاثیری نمی‌تواند داشته باشد.

همچنین فراتر از آن، قانونی که بد اجرا می‌شود و یا مورد سوءاستفاده واقع می‌شود، نمی‌تواند به آثار مطلوب نائل شود و تنها بار هزینه‌های عمومی را سنگین‌تر خواهد کرد. همواره باید به دنبال مجریانی بود که

مصالح عمومی و قانونی را به مصالح شخصی و حزبی ترجیح می‌دهند و به دنبال اجرای اوامر قانون، تلاش می‌کنند. فقدان مجری خوب باعث می‌شود که قانون یا بد اجرا شود و یا متروک شود. بدین ترتیب، در ذیل عنوان نظارت بر حسن اجرای قوانین، عناوین و مصادیق مختلفی می‌گنجد که گاه وجود ایرادات و نواقص در یک یا برخی از آن‌ها نظام قانون‌گذاری را با مشکلاتی مواجه می‌سازد. البته نظارت مجلس دو شکل دارد، یکی بر اجرای درست قوانین نظارت دارد و دیگری نظارت بر مقامات قوه مجریه از طریق تذکر، سؤال و استیضاح و نیز بر قوای دیگر از طریق تحقیق و تفحص و کمیسیون اصل نود، مطرح است.

مقام معظم رهبری در بیانات و پیام‌های مختلفی به اهمیت بحث اجرای قوانین و اعمال نظارت دقیق نسبت به آن اشاره و تأکید کرده‌اند:

- اگر رئیس‌جمهورمان آدم کارآمد و پرکاری نبود، انسان دارای احساس مسئولیتی نبود، اگر بینش دینی نداشت و اگر در راه خدا مجاهدت نکرده بود، مجلس هرچه هم قانون خوب تصویب می‌کرد، چه فایده داشت؟ وقتی مجری وجود نداشته باشد، قانون فایده‌ای ندارد. پس وجود مجری خوب، مثل وجود دست‌های کارآمد و بازوان تواناست. شما باید راه را نشان دهید و خط را ترسیم کنید. (۱۳۷۵/۳/۲۹)

ایشان در بیانات مورخ ۱۳۷۶/۶/۲ که در دیدار رئیس‌جمهور و هیئت وزیران به مناسبت آغاز هفته دولت ایراد کرده‌اند، با اشاره به داستان اصحاب سبت^{۱۲۷} به نکته بسیار جالب منع حیل قانونی اشاره کرده‌اند که می‌تواند راهگشا باشد:

- بعضی قانون را طوری عمل می‌کنند که اصحاب سبت عمل کردند! اصحاب سبت هم عین مر قانون عمل کردند؛ یعنی خدا گفته بود روز شنبه ماهی نگیرید، این‌ها هم روز شنبه ماهی نگرفتند. بله! کار کوچکی کردند که آن هم رسماً منع نشده بود و آن این بود که حفره‌هایی درست کردند، ماهی‌ها داخل آن حفره‌ها آمدند، راه آن حفره‌ها را در روز شنبه بستند، تا ماهی نتواند برگردد! روز شنبه این کار را کردند، روز یکشنبه همان ماهی‌ها را گرفتند! این، ظاهر قانون است. اگر شما نگاه کنید، این مثل همان کلاه شرعی‌هایی است که یک ربای سنگین کذایی را با یک شاخه نبات جا به جا می‌کردند! قانون بود، ظاهر شرع بود؛ اما امام بزرگوار رضوان‌اله علیه که یک فقیه قوی آگاه به لب و روح دین بود، قبل از این که تشکیل حکومت بدهد، این را منع کرد... ایشان مطلقاً حیل ربا را منع کرد. شما آقایان، حیل قانون را هم منع کنید و جلوش را بگیرید. بعضی از شرکت‌ها و بعضی از مجموعه‌های علی‌الظاهر قانونی، حامل باطن اصحاب‌السبتی هستند. مواظب باشید کسانی که می‌خواهند از قانون بگریزند، شما را به این دام نیندازند؛ نیابند شما را قانع کنند که این کار قانونی است.

- بایستی در دستگاه‌های مختلف دولت، توجه دقیقی شود که جلو استفاده‌های غیرمنطقی و غیرصحیح

۱۲۷- گروهی از بنی‌اسرائیل که بنابر آیات قرآن کریم، به خاطر نافرمانی خدا و صید ماهی در روز شنبه به عذاب الهی گرفتار شدند و وقوع ماجرای اصحاب سبت را هم‌زمان با حضرت داوود و در شهر ایله دانسته‌اند که امروزه در فلسطین اشغالی است و ایلات خوانده می‌شود.

منتهی و منجر به ثروت‌های کلان گرفته شود. اگر احیاناً قانونی هم وجود دارد که این قانون از روی غفلت گذارده شده است، یا مقرراتی در جایی وضع شده است که این نتیجه را می‌بخشد، چون این ضرر و عیب را دارد، باید حتی آن قانون علاج شود و مجلس شورای اسلامی و هیأت دولت و بقیه بخش‌های گوناگون، توجه کنند که این را طوری علاج نمایند و نگذارند آن زمینه را فراهم کند. (۱۳۷۵/۶/۸)

- تنظیم صحیح روابط مجلس و دولت با «همدلی، همکاری، آسان‌سازی و ایجاد زمینه مناسب برای خدمات و وظائف اجرایی دولت» و در عین حال عمل به وظایف قانونی تذکر، سؤال و استیضاح. (۱۳۷۵/۳/۱۱)

- ارتباط منطقی با قوای دیگر بر پایه همکاری و همدلی. کمال این وظیفه آن‌گاه تحقق می‌یابد که با اعمال نظارت قانونی و نهادینه ساختن پاسخ‌گویی در دیگر قوا که وظیفه دیگر مجلس است، همراه گردد. (۱۳۸۳/۳/۶)

- رعایت دو عنصر تفکیک‌ناپذیر «نظارت» و «همکاری صمیمانه» در تعامل قوا با یکدیگر مسئولیت‌نظارتی مجلس هرگز نباید به دست اهمال سپرده شود، اما هرگز هم نباید نظارت مجلس به معنای رقابت با دولت و نشیندن نیازها و ضرورت‌ها و تنگناهای آن شمرده شود. متقابلاً دولت باید مجلس قانون‌گذاری را راهنمای عمل خود بداند و به قوانین مجلس، یک‌سره پایبند باشد و از آن تخلف نکند. (۱۳۸۷/۴/۷)

۹- داشتن نگاه ملی در قانون‌گذاری و پرهیز از بخشی‌نگری و منطقه‌گرایی

طبق اصل «۸۴» قانون اساسی «هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است و حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهارنظر نماید». «از آن‌جا که بر مبنای اسلام، هر فرد مسلمان نسبت به مسائل مربوط به همه امت مسئولیت دارد، نماینده یک محل از طرف آن‌ها نسبت به همه مسئولیت‌ها نمایندگی دارد و حاصل مسئولیت نماینده یک محل از طرف آن‌ها (این است که وی) نسبت به همه مسئولیت‌ها نمایندگی دارد و حامل مسئولیت یک یک موکلین خود هست. این اصل بر این اساس تنظیم شده که نماینده مناطق، فقط خودشان را مسئول منطقه خودشان ندانند. بنابراین، هر نماینده در مجلس نسبت به همگان مسئولیت عام دارد که این مسئولیت را از موکلین خود برعهده گرفته است».^{۱۲۸}

علی‌رغم وجود چنین اصلی، گاه عملکرد برخی از نمایندگان به گونه‌ای بوده است که گویا تنها سخنگوی مردم حوزه خود هستند و صرفاً در مقابل آن‌ها مسئولیت دارند. برای مثال، گاه برخی از نمایندگان به دنبال این هستند که به یکی از روستاهای واقع در حوزه انتخابیه خود گازرسانی صورت بگیرد و برای این منظور،

۱۲۸- بخشی از سخنان نایب رئیس مجلس بررسی نهایی قانون اساسی پیرامون اصل «۸۴». مشروح مذاکرات مجلس بررسی نهایی قانون اساسی، ج ۲، ص ۸۳۷

قسمت مهمی از وقت خود را صرف می کنند. حال آن که بدیهی است ممکن است روستاهای مختلفی در کشور وجود داشته باشند که با همین مشکل درگیر باشند و رفع نیاز یکی و بی توجهی به دیگری، برخلاف عدالت، انصاف و اصل برابری است. چنین نمایندگانی می توانند تلاش کنند روستاهای فاقد شبکه گاز را شناسایی کرده و با ارائه یک طرح قانونی و یا مذاکره با دولت، سعی کنند به تمامی روستاهای مزبور طی یک برنامه منظم و فراگیر، گازرسانی انجام دهند. با توجه به این واقعیت، مقام معظم رهبری در موارد متعدد، به این مسئله اشاره کرده و به نمایندگان توصیه کرده اند که خود را نماینده تمام ملت بدانند و هرگز به خاطر پیگیری منافع محلی و منطقه ای، از منافع ملی غفلت نکنند:

- این که ما فرض کنیم نماینده وظیفه دارد بیاید بایستد آنجا و مشکلات حوزه انتخابیه اش را به عنوان وظیفه نمایندگی بیان کند، نه، این وظیفه نمایندگی نیست. بیان مشکلات حوزه انتخابیه البته کار خوبی است و اگر به شکل صحیحی انجام گیرد، مفید است. اما این که ما خیال کنیم که نماینده فلان شهر و فلان حوزه انتخابیه بودن، معنایش این است که بیایم و بگوییم آنجا آسفالت ندارد، یا آب ندارد، یا دانشگاه ندارد یا چه و چه، این وظیفه نمایندگی نیست. شما باید قانونی را بگذرانید که بتواند امور همه جای کشور را متکفل شود بما فیه حوزه نمایندگی شما؛ تا مبدا حوزه نمایندگی تان، از قانونی که همه جانبه وضع نشده است، به اقتضای کیفیتش، خارج بماند. مسئله این است». (۱۳۷۱/۳/۲۰)

- نگاه ملی به همه قوانین و برنامه های مصوب مجلس، وظیفه عموم نمایندگان است. انواع سلیقه ها و گرایش های سیاسی و اقوام ایرانی و پیروان ادیان و اهالی مناطق گوناگون کشور در مجلس حضور دارند. همه تمایلات منطقه ای و قومی و بخشی باید در پرتو نگاه ملی برآورده شود و به جای قوانین کم عمق یا کم عمر و کم اثر یا غیر عملی، قوانینی گره گشا، پرتاثر، جامع و سنجیده فراهم گردد. (۱۳۸۳/۳/۶)

- ... مسئله بعد، ترجیح مصالح کلی بر مصالح منطقه ای است... بنده هم یک وقت در مجلس بوده ام و می دانم نمایندگی چگونه است؛ با مجلس هم که سالها است سروکار داریم. مصالح منطقه ای را بر مصالح کلی ترجیح ندهید... طرح های منطقه ای فلان جا فرودگاه، فلان جا جاده، فلان جا اتوبان و... توقعاتی وجود دارد؛ نماینده هم اینها را به مجلس منتقل می کند و از آنجا به دولت منتقل می شود و در نتیجه، فشار. دولتی ها هم بالاخره به هر دلیلی تسلیم می شوند و زیر بار می روند؛ اما نتیجه چیست؟ نتیجه این است که طرح های نیمه تمام ما اگر در حدود چهار هزار طرح است، می شود پنج هزار، می شود ده هزار. کار سختی است، اما باید آن را تحمل کرد. (۱۳۸۳/۳/۲۷)

- اکنون در طلیعه مجلس نهم، اصلی ترین توصیه اینجانب به نمایندگان محترم آن است که در جایگاه خطیری که با رأی مردم به دست آورده اند، تنها به مسئولیت الهی و ادای وظیفه سنگین نمایندگی از ملت بیندیشند و انگیزه ها و حب و بغض های شخصی و گروهی و طائفی و محلی را در قانون گذاری که مهم ترین وظیفه مجلس شورای اسلامی است و نیز در نظارت بر اجرای قانون و البته نیز در موضع گیری هایی که فضای کشور را تحت تأثیر قرار می دهد، دخالت ندهند». (۱۳۹۱/۳/۷)

منابع

- ۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- محورهای پیام‌ها و بیانات مقام معظم رهبری درباره مجلس شورای اسلامی.
- ۳- توصیه‌های رهبر معظم انقلاب به دوره‌های چهارم تا نهم مجلس شورای اسلامی، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر نشر آثار معظم‌له.
- ۴- مشروح مذاکرات مجلس بررسی نهایی قانون اساسی.
- ۵- گزارش نایب رئیس اول مجلس شورای اسلامی در تشریح عملکرد معاونت تنقیح پایگاه اطلاع‌رسانی باشگاه خبرنگاران، ۱۷ خرداد ۱۳۹۱.
- ۶- گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در خصوص ارتقای کیفی قوانین.
- ۷- گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در زمینه طرح تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور، شماره ۹۳۲۱.
- ۸- گزارش طرح قانون‌گذاری، مسلم آقایی طوق، کمیسیون حقوقی و قضایی دبیرخانه مجمع.
- ۹- ضمیمه حقوق روزنامه همشهری، شماره ۱۴۴.